

FINANCIJSKA PISMENOST

**SAVJET
MLADIH**
Grada Zadra

SADRŽAJ

FINANCIJSKA PISMENOST	2
BANKE	3
KREDITI	5
OSIGURANJE	9
INVESTICIJSKI FONDOVI	10
MIROVINSKI FONDOVI	13
LEASING	15
BUDŽETIRANJE	16

FINANCIJSKA PISMENOST

Kako bi smo uopće započeli razradu termina financijske pismenosti trebali bi, za početak, definirati taj pojam. Financijska pismenost podrazumijeva skup znanja i vještina koje nam pomažu u razumijevanju raznih financijskih područja, uključujući područja vezana za upravljanje osobnim financijama, novcem i investicijama.

HNB i Hanfa su 2016. Godine proveli istraživanje vezano za financijsku pismenost u Hrvatskoj. Istraživanje je provedeno prema metodologiji Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) te su nalazi istraživanja usporedivi s rezultatima istog istraživanja u drugim zemljama.

Prema rezultatima tog istraživanja, prosječna ocjena financijske pismenosti u Republici Hrvatskoj iznosi 11,7 bodova od mogućeg 21 boda.

Najnižu pismenost imaju mlađi od 19 godina (9,3), a najvišu oni višeg i visokog obrazovanja (12,8) te građani s prihodima kućanstva većim od 6.250 kuna (12,8), kao i oni iz gradova s više od 100.000 stanovnika (13,1).

U sklopu istraživanja mjerile su se tri osnovne kategorije: financijsko znanje, financijsko ponašanje i odnos prema trošenju novca. Ispitano je 1.049 osoba između 18 i 79 godina. Uzorak je nacionalno reprezentativan prema dobi, spolu, regiji, veličini naselja i obrazovanju. Ciljevi istraživanja bili su istraživanje financijske pismenosti i financijske uključenosti građana Republike Hrvatske te prikupljanje informacija o financijskom ponašanju, stavovima i znanju o financijama građana Republike Hrvatske.

Prosječna ocjena financijskog znanja građana Republike Hrvatske iznosi 4,2 od mogućih 7 bodova.

Prosječna ocjena financijskog ponašanja građana Republike Hrvatske iznosi 4,6 od mogućih 9 bodova.

Najnižu razinu znanja imaju građani:

- mlađi od 19 i stariji od 70 godina
- s osnovnim obrazovanjem
- s prihodima kućanstava nižim od 3.750 kuna iz Hrvatskog primorja i Istre te Dalmacije.

Najnižu razinu financijskog ponašanja imaju građani:

- mlađi od 19 te oni od 20 do 29 godina
- s osnovnim obrazovanjem
- s prihodima kućanstva nižim od 3.750 kuna

Prosječna ocjena odnosa prema novcu građana Republike iznosi 3,0 od mogućih 5 bodova. Najmanje odgovoran odnos prema novcu imaju građani mlađi od 19 godina dok ostali građani dijele slične stavove prema trošenju novca.

BANKE

BANKA je financijska institucija kojoj je glavna djelatnost posredovanje u novčanim i kreditnim poslovima. Banka prima novčana sredstva u polog (depozit) i plasira ih u kredite i tzv. novčane investicije, baveći se usto i financijskim uslugama. Depozitni i kreditni poslovi najvažnije su obilježje banke, a ona ih obavlja istodobno i kontinuirano kao svoje temeljne aktivnosti. Banke su najvažnije posredničke financijske institucije i predstavljaju glavnu financijskog sustava svih zemalja. Bankovni je posao javni interes zbog čega se osnivanje i poslovanje banaka uređuje posebnim zakonom (Zakon o kreditnim institucijama). Zakonska definicija precizno definira banku te određuje koje poslove banka smije raditi.

PLATNE KARTICE I PLAĆANJA PUTEM INTERNETA

PLATNE KARTICE - instrument bezgotovinskoga plaćanja koji omogućuje plaćanje robe i usluga te podizanje gotovine.

- **Debitna platna kartica** u pravilu je vezana uz tekući račun i/ili žiro-račun i omogućuje plaćanje i podizanje gotovine do iznosa sredstava raspoloživih na računu (uključujući i iznos odobrenoga dopuštenoga prekoračenja po tekućem računu).
- **Kreditna kartica** omogućuje kupnju robe i usluga s odgodom plaćanja, a može se koristiti i za podizanje gotovine na bankomatima. Izdaje se kreditno sposobnom potrošaču.
- **Revolving kreditna kartica** je kartica s odobrenim osobnim limitom potrošnje (revolving kredit), pri čemu imatelj takve kartice sam odlučuje o iznosu kredita kojim će se koristiti, o načinu te o dinamici vraćanja iskorištenog iznosa.
- **Prepaid kartica** je vrsta platne kartice kojom se ne može kupovati s odgodom plaćanja, nije vezana uz račun u kreditnoj instituciji, potrebno je uplatiti određeni iznos sredstava nakon čega se može obavljati kupnja dok se uplaćeni iznos ne potroši.

BANKOMAT (ATM) - elektromehanički uređaj koji omogućuje korisnicima platnih instrumenata podizanje i/ili polaganje gotovog novca, prijenos sredstava, korištenje usluge davanja informacija o stanju na transakcijskom računu i drugih usluga. .

EFT POS - uređaj namijenjen bezgotovinskom plaćanju pomoću kojeg se transakcije provode elektroničkim putem

INTERNETSKO (ELEKTRONIČKO) BANKARSTVO - financijski servis banke koji omogućava korisniku osobno i izravno obavljanje i pregled financijskih transakcija i stanja, kod kojeg se za autoriziranje transakcija koristi token uređaj.

MOBILNO BANKARSTVO - omogućuje pristup vlastitim bankovnim računima i obavljanje određenih financijskih transakcija po tim računima te pristup određenim informacijama (npr. provjera stanja i prometa po računima i karticama) putem posebne aplikacije na pametnome mobilnom telefonu.

ŽIRO RAČUN

Transakcijski račun koji je kod fizičkih osoba ponajprije namijenjen povremenim primanjima (poput rente, honorara i sl.), a za maloljetnike se otvara u svrhu ostvarivanja priljeva na osnovi stipendija, nagrada učenika na natjecanjima te rada učenika i studenata u servisima/udrugama, na sezonskim ili nekim drugim sličnim poslovima. Raspolaganje sredstvima na žiro-računu dopušteno je uz korištenje kartice računa, i to do iznosa vlastitih sredstava bez mogućnosti ugovaranja dopuštenoga prekoračenja.

HIPOTEKA

Dobrovoljno založno pravo koje se na stvari, najčešće na nekretnini, zasniva bez predaje stvari u posjed založnom vjerovniku (kreditnoj instituciji) i koje ga ne ovlašćuje da drži zalog u posjedu.

TEKUĆI RAČUN

Transakcijski račun koji banka otvara na zahtjev potrošača u svrhu primanja redovitih ili povremenih uplata i obavljanja isplata u granicama raspoloživih sredstava na računu, pri čemu se u raspoloživa sredstva uključuje i iznos okvirnoga kredita (dopuštenog prekoračenja tzv. minusa po računu) ako ga potrošaču odobri kreditna institucija.

EFEKTIVA

Novac koji je materijalno reprezentiran u obliku novčanica i kovanoga novca, predstavlja bankarski izraz za gotovinu..

Kamata

Cijena upotrebe tuđih novčanih sredstava tj. cijena koju kreditna institucija obračunava i naplaćuje za korištenje sredstava odobrenoga kredita (aktivna), odnosno cijena koju kreditna institucija plaća za sredstva koja su uložena kao depozit (pasivna).

ŠTEDNJA

U pravilu predstavlja oročena novčana sredstva u kreditnoj instituciji koja se ugovara na određeni rok s pravom na kamatu koja se obično isplaćuje po isteku ugovorenoga roka na koji su sredstva oročena. institucija.

ELEKTRONIČKI NOVAC

Elektronička gotovina, e-novac, digitalna valuta, digitalni novac ili digitalna gotovina je digitalna zamjena za gotovinu u elektroničkim plaćanjima (na internetu).

BANKE OSNOVNI POJMOVI

DEPOZIT

(novčani) Novčana sredstva različitih vlasnika koje banka i druge depozitne ustanove prikupljaju na svojim računima i iz njih odobravaju kredite. Vlasnicima depozita plaća se tzv. pasivna kamata.

OSIGURANJE DEPOZITA

Sustav koji omogućava zaštitu deponenata od gubitka depozita u kreditnoj instituciji (banka, štedna banka ili stambena štedionica) u kojoj je nastupio osigurani slučaj. Osiguran je iznos koji deponent ima u kreditnoj instituciji na dan nastupa osiguranoga slučaja, a najviše do iznosa od 100.000 eura u kunskoj protivvrijednosti po srednjem tečaju HNB-a na dan nastupa osiguranog slučaja.

TEČAJ

Cijena jedinice strane valute izražena brojem jedinica domaće valute (ili inverzno). Valja razlikovati kupovni (onaj po kojem banka želi kupiti jednu jedinicu neke valute) i prodajni (onaj po kojem banka želi prodati jednu jedinicu) te srednji tečaj HNB-a.

ELEKTRONIČKO PLAĆANJE

Podrazumijeva obavljanje financijske transakcije uz razmjenu podataka elektroničkim putem. PayPal spada u skupinu centraliziranih sustava elektroničkoga plaćanja koji se zasnivaju na plaćanju unaprijed, a svi klijenti su vezani uz jedno sjedište (poslužitelja) preko kojeg idu sve transakcije i koji nadzire i upravlja transakcijama. .

STAMBENA ŠTEDNJA

Organizirano prikupljanje novčanih sredstava – depozita od fizičkih i pravnih osoba radi rješavanja stambenih potreba stambenih štediša odobravanjem stambenih kredita uz financijsku potporu države na području Republike Hrvatske. Stambenu štednju prikupljaju stambene štedionice.

KREDITI

Kada nemamo dovoljno vlastitih sredstava, kupnju željene robe ili usluge možemo financirati uz pomoć kredita. No time željena roba i usluga poskupljuju. Kreditni je posao, naime, obveznopravni odnos kod kojega vjerovnik posuđuje novac dužniku na određeni rok i uz određene uvjete, a ti uvjeti uključuju i cijenu posudbe novca, koja se naziva kamata. U Hrvatskoj građani najčešće ugovaraju kredite iz ponude kreditnih institucija – banaka, štednih banaka i stambenih štedionica. Prije potpisivanja ugovora o kreditu valja temeljito razmotriti ponuđene uvjete zaduživanja, i glede aktualnih financijskih mogućnosti potrošača i glede realizacije rizika povezanih s pojedinim vrstama kredita (kamatni rizik, valutni rizik).

NAMJENA KREDITA

Roba ili usluga koju želimo pribaviti zato može biti početna točka u procesu odabira kredita jer određuje treba li nam namjenski ili nenamjenski kredit. Linije namjenskih kredita kreirane su, kao što im samo ime govori, za određenu namjenu te se sredstva takvog kredita ne mogu koristiti na drugi način. Nenamjenski krediti kreirani su na način da se isplaćuju na račun korisniku kredita te se osoba koristi sredstvima na željeni način, bez ugovaranja posebne namjene i pravdanja iskorištenih sredstava.

NEKI OD OBLIKA NAMJENSKIH KREDITA:

- kredit za kupnju stambene nekretnine
- kredit za adaptaciju stambene nekretnine
- kredit za kupnju automobila
- kredit za obrazovanje

PONUĐA KREDITA

Nakon što smo odredili namjenu kredita, valja istražiti kakva je ponuda takvih kredita na tržištu. Informativnu listu ponude kredita kreditnih institucija na tržištu Republike Hrvatske možemo pronaći na internetskoj stranici Hrvatske narodne banke ili putem besplatne mobilne aplikacije mHNB. U vrlo jednostavnom prikazu odabiremo kakav nas kredit zanima, s obzirom na namjenu, odabiremo valutu (HRK/EUR) i vrstu kamatne stope, nakon čega nam se prikazuje ponuda po odabranim kriterijima. Na taj način možemo i uspoređivati kredite iste namjene kod različitih kreditnih institucija.

NA ŠTO OBRATITI POZORNOST? Na kredite možemo gledati kao na bilo koju drugu robu ili uslugu koja se nalazi na tržištu. Potrošač sam određuje i donosi odluku o ugovoru koji će sklopiti, a u tome mu uvelike može pomoći pravovremeno informiranje i poznavanje elemenata i pojmova bitnih za kreditni posao. Potrebno je tako donijeti odluku o iznosu, roku i valuti kredita, vrsti kamatne stope, znati razlikovati pojmove efektivne i nominalne kamatne stope, na umu imati kamatni i valutni rizik, informirati se na vrijeme o naknadama i troškovima te svim pravima i obvezama koje će za obje strane proizići iz ugovora o kreditu.

IZNOS KREDITA

Na određivanje iznosa kredita koji nam treba utjecat će cijena robe ili usluge koju želimo pribaviti, tj. dio tražene cijene koju želimo financirati kreditom. Međutim, u procesu određivanja visine iznosa kredita potrebno je sagledati još neke elemente. Za početak, važno je odrediti treba li nam zaista roba ili usluga koju želimo pribaviti – procjena opravdanosti kupnje, a zatim procjena možemo li na drugi način (primjerice kombinacijom štednje i manjeg dijela kreditiranja) pribaviti željeni proizvod ili uslugu.

Ako smo ipak odlučili da ćemo djelomice ili u potpunosti robu ili uslugu pribaviti iz kredita, na odluku o iznosu kredita, osim procjene kreditne institucije, i mi sami trebali bismo imati utjecaja. To znači da je potrebno dobro procijeniti vlastite sadašnje, ali i buduće financijske mogućnosti i tek tada donijeti odluku. Kao što je navedeno, osim nas samih, odluku o maksimalnom iznosu kredita donosi kreditna institucija na temelju procjene naše kreditne sposobnosti, a na osnovi koje se i minus po tekućem računu kao i zaduženja po kreditnim karticama uračunavaju u našu ukupnu zaduženost.

VALUTA KREDITA

Kredit možemo ugovoriti u domaćoj valuti (kuna), domaćoj valuti s valutnom klauzulom (najčešće je to u eurima) ili u stranoj valuti. Ugovaranjem kredita koji nije u valuti u kojoj primamo dohodak (plaća, mirovina) izlažemo se valutnom riziku, čijom aktivacijom može doći do povećanja ili smanjenja naših mjesečnih anuiteta ili rata zbog promjene tečaja valute u kojoj imamo dohodak i tečaja valute u kojoj plaćamo ratu ili anuitet kredita. Prije ulaska u kreditni odnos važno je napraviti procjenu opravdanosti kupnje!

KAMATNA STOPA

Kamata kao cijena posuđenog novca izražava se uz pomoć kamatne stope. Potrebno je razlikovati nominalnu kamatnu stopu (NKS), koja se upisuje u ugovor o kreditu, te efektivnu kamatnu stopu (EKS), koja se izračunava prije ugovaranja kredita. U izračun EKS-a, osim nominalne kamatne stope, uključuju se i naknade koje se plaćaju pri odobravanju kredita te je stoga EKS realniji prikaz ukupne cijene kredita. Kod ugovaranja kamatne stope u ponudi ćemo pronaći kredite uz fiksnu, promjenjivu i kombinaciju fiksnih i promjenjivih kamatnih stopa. Jednom ugovorene fiksne kamatne stope ne mogu se mijenjati za vrijeme trajanja ugovornog odnosa. Promjenjive kamatne stope mogu, u unaprijed definiranom razdoblju, rasti ili padati ovisno o rastu ili padu ugovorenog parametra promjenjivosti, dok kod kombinacije kamatnih stopa najčešće ugovaramo razdoblje u kojemu će se primjenjivati fiksna i razdoblje u kojemu će se primjenjivati promjenjiva kamatna stopa.

MOGUĆI RIZICI, ŠTO JE TO KAMATNI RIZIK?

Kamatni rizik je rizik povećanja ili smanjenja kamatne stope koji može dovesti do povećanja rate ili anuiteta kredita. Pojavljuje se u razdobljima u kojima je ugovorena promjenjiva kamatna stopa. Ako je po kreditu ugovorena promjenjiva kamatna stopa za cjelokupno razdoblje, potrošač se izlaže kamatnom riziku za cijelo vrijeme trajanja takvog ugovora o kreditu. Ako je po kreditu ugovorena kombinirana kamatna stopa, koja podrazumijeva razdoblje fiksne kamatne stope i razdoblje promjenjive kamatne stope, potrošač se izlaže kamatnom riziku u razdoblju u kojemu se primjenjuje promjenjiva kamatna stopa. Ugovaranjem fiksne kamatne stope za cjelokupno trajanje ugovora o kreditu izbjegava se kamatni rizik.

- promjenjiva kamatna stopa = kamatni rizik
- fiksna kamatna stopa $\neq$ kamatni rizik
- kombinacija fiksne i promjenjive kamatne stope = kamatni rizik

PARAMETRI PROMJENJIVOSTI U RH:

- EURIBOR
- LIBOR
- NRS (nacionalna referentna stopa prosječnog troška financiranja hrvatskoga bankovnog sustava)
- prinos na trezorske zapise Ministarstva financija
- prosječna kamatna stopa na depozite građana u odnosnoj valuti

ŠTO JE TO VALUTNI RIZIK?

Valutni rizik postoji kod ugovaranja kredita koji su nominirani u stranoj valuti ili kredita s valutnom klauzulom. Krediti s valutnom klauzulom krediti su kod kojih se iznos odobrenoga kredita veže uz vrijednost tečaja strane valute, ali sva se plaćanja po takvom kreditu izvršavaju u domaćoj valuti. Pod stranom valutom ovdje se misli na valutu u kojoj ne primamo dohodak ili druga sredstva iz kojih otplaćujemo kredit. Kod valutnog rizika, promjenom tečaja valute u kojoj smo ugovorili kredit u odnosu na valutu u kojoj imamo dohodak, može doći do povećanja ili smanjenja mjesečne rate ili anuiteta. Ugovaranjem kredita koji su u valuti u kojoj imamo dohodak izbjegavamo valutni rizik.

- mirovina u kunama + kredit u eurima = valutni rizik
- plaća u eurima + kredit u kunama = valutni rizik
- plaća u kunama + kredit u kunama $\neq$ valutni rizik

INFORMACIJE PRIJE UGOVARANJA KREDITA

Prije ugovaranja kredita na umu je potrebno imati sve navedene informacije. Osim toga, potrebno je proučiti opće uvjete poslovanja i opće uvjete za kreditno poslovanje kojima je detaljno uređeno kreditno poslovanje kreditne institucije, a na koje se kreditna institucija uobičajeno poziva u ugovorima o kreditu. Sve informacije o troškovima i naknadama dostupne su u tarifama naknada. Jedan od najvažnijih izvora informacija svakako nam može biti i Europski standardizirani obrazac informacija koji će nam biti prezentiran prije ugovaranja kredita. Taj obrazac sadržava sve bitne informacije o pojedinoj liniji kredita za koji smo iskazali interes. Budući da su sve kreditne institucije obveznici izdavanja istog formata obrasca, on nam može poslužiti i za usporedbu iste linije kredita kod različitih vjerovnika. Informacije je potrebno pažljivo pročitati i, još važnije – razumjeti. S obzirom na važnost i dugoročnost odluke o kreditu, preporučuje se eventualne nejasne informacije o kreditu dodatno raspraviti i zatražiti pojašnjenja od ovlaštenih osoba.

OTPLATA KREDITA

Otplata kredita može se obavljati u ratama ili anuitetima. I kod otplate u anuitetima i ratama mjesečni obrok sastoji se od dijela otplate glavnice i dijela otplate kamate. Kod anuitetske otplate mjesečni obrok uvijek je isti jer se smanjenjem dijela otplate kamate povećava dio otplate glavnice. Kod otplate u ratama mjesečni obrok smanjuje se kako otplata odmiče jer dio otplate glavnice ostaje isti, dok se dio otplate kamate smanjuje. Navedene informacije dostupne su u otplatnom planu koji se dobiva uz kredit.

PRIJEVREMENA OTPLATA KREDITA

Kredit imamo pravo u svakom trenutku djelomično ili u potpunosti prijevremeno otplatiti. Kod postupka prijevremene otplate potreban nam je obračun sveukupnog dugovanja na određeni dan i informacija o postojanju naknade za prijevremenu otplatu kredita. Važno je napomenuti da je nakon uplate preostalog iznosa na račun vjerovnika potrebno napraviti obračun i zatvaranje kredita te na taj način i formalno završiti proces prijevremene otplate kredita. Europski standardizirani obrazac informacija – važno sredstvo u rukama potrošača prije ugovaranja kredita ili depozita.

OSNOVNI POJMOVI

ANUITET

Obrok ili rata otplate kredita koji se otplaćuje postupno, prema posebnom amortizacijskom planu, pri čemu su u anuitet uključeni i dio duga i pripadajuće kamate. Anuiteti dospijevaju mjesečno,

INSTRUMENTI OSIGURANJA KREDITA (KOLATERAL)

Sredstva naplate potraživanja koja banci stoje na raspolaganju u slučaju kada klijent prestane otplaćivati kredit ili ga otplaćuje neredovito.

KREDIT (bankovni kredit)

Predstavlja ustupanje određene količine novčanih sredstava od strane zajmodavca (vjerovnika) zajmoprimcu (dužniku) uz obvezu da mu ih ovaj vrati u određenome roku i plati pripadajuće kamate, pri čemu se sklapa ugovor.

DOSPIJEĆE

Dan kada kredit, rata kredita, dužnički vrijednosni papir ili kakva druga obveza dospijevaju i trebaju biti isplaćeni.

JAMAC I SUDUŽNIK:

Osobe koje zajedno s korisnikom kredita solidarno jamče banci za redovitu otplatu te daju suglasnost da u slučaju neredovite otplate kredita, banka može od njih naplatiti svoja potraživanja. Sudužnik pored navedenoga jamstva ujedno pojačava kreditnu sposobnost korisnika kredita, u kreditu je potreban kada korisnik kredita nije u potrebnoj mjeri kreditno sposoban (npr. kada nema dovoljno visoku plaću za traženi iznos kredita).

VALUTNA KLAUZULA

Instrument zaštite kojim se iznos neke ugovorene veličine veže uz tečaj strane valute, a u ugovorima s kreditnom institucijom znači da se odobreni iznos (kredit) ili primljeni iznos (depozit/ štednja) kunskih sredstava tijekom ugovornog odnosa korigira za promjenu vrijednosti tečaja strane valute (uz koju je valutna klauzula vezana) u odnosu na domaću valutu. U ugovorima o kreditu koji su ugovoreni s valutnom klauzulom vezanom uz neku stranu valutu iznos odobrenoga kredita nominiran je u stranoj valuti, ali se sva plaćanja po takvome kreditu obavljaju u domaćoj valuti.

KREDITNA SPOSOBNOST

posobnost redovitog podmirjenja obveza u iznosima i rokovima dospijea.

KAMATNA STOPA (KAMATNJAK)

postotak duga što ga u nekom razdoblju dužnik treba platiti vjerovniku kao kamatu.

OSIGURANJE

Društva za osiguranje su financijske institucije, pripadaju skupini nebankovnih, nedepozitnih i nekreditnih financijskih institucija, i jedina u financijskom sustavu imaju funkciju osiguranja. Smisao poslovanja društava za osiguranje je preuzimanje i upravljanje rizikom. Rizik je sastavni dio svih poslovnih odnosa i procesa, funkcioniranja gospodarstava, financijskih sustava, a sastavni je dio i premije osiguranja, cijena i kamatnih stopa. Rizik se može definirati kao budući neizvjesni događaj u kojem se ishod može razlikovati od očekivanja. Rizik u najširem obliku predstavlja opasnost, neizvjesnost, gubitak, neki budući neizvjestan događaj koji može imati i neželjene posljedice. Dvije su osnovne skupine osiguranja: životna i neživotna osiguranja. Unutar svake skupine nekoliko je vrsta osiguranja. Neživotna osiguranja (osiguranje imovine, nezgode, zdravstvena osiguranja, osiguranje od automobilske odgovornosti, kasko osiguranje, osiguranja od odgovornosti, osiguranje kredita, jamstava, financijskih gubitaka i dr.) Životna osiguranja (životna, rentna, dopunska osiguranja uz osiguranje života, osiguranje života kod kojeg ugovaratelj osiguranja snosi rizik ulaganja i dr.)

POSREDOVANJE U OSIGURANJU I REOSIGURANJU je djelatnost posredovanja između ugovaratelja osiguranja i društva za osiguranje, a odnosi se na stručnu analizu rizika i proizvoda na osigurateljnom tržištu i predlaganje optimalne ponude.

ZASTUPANJE U OSIGURANJU djelatnost je pokretanja, predlaganja ili obavljanja poslova pripreme i zaključivanja ugovora o osiguranju u ime i za račun osiguratelja.

OSNOVNI POJMOVI

OSIGURAVATELJ:

Društvo za osiguranje je financijska institucija koje obavlja poslove osiguranja, odnosno prima uplate premija osiguranja te ima obvezu isplate naknade u slučaju nastanka osiguranog slučaja, odnosno štete.

UGOVARATELJ OSIGURANJA:

Pravna ili fizička osoba koja sklapa ugovor o osiguranju sa društvom za osiguranje.

POLICA OSIGURANJA:

Dokument o zaključenom ugovoru o osiguranju.

BONUS:

Poseban popust društva za osiguranje namijenjen osiguranici-ma koji kroz određeno vremensko razdoblje nisu prouzročili štetni događaj.

MALUS:

Poseban doplatak na premiju (povećanje premijske stope) koji se obračunava osiguraniku za individualan nepovoljan odnos premije i šteta.

PREMIJA:

Novčani iznos koji je ugovaratelj osiguranja dužan platiti osiguratelju na temelju ugovora o osiguranju.

OSIGURANI SLUČAJ:

Događaj koji može prouzročiti štetu i koji pripada ugovorenim rizicima pokrivenim od strane osiguravatelja.

UGOVORENA SVOTA:

Iznos do kojega je osiguravatelj obavezan isplatiti štetu pri ispunjenju osiguranog slučaja.

VINKULACIJA:

Prijenos prava iz police na vinkulacijskog korisnika. U pravilu se obavlja u korist banke radi dodatnog osiguranja kredita

FRANŠIŽA:

Unaprijed dogovoreni financijski iznos ili postotak do kojega šteta nije nadoknadena iz osiguranja, iako je u pokriću (ugovoreni samopridržaj).

KORISNIK OSIGURANJA:

Pravna ili fizička osoba koja, na osnovi ugovora o osiguranju, ima pravo na isplatu naknade ukoliko nastupi osigurani slučaj (šteta).

OSIGURANIK:

Ugovorna strana čiji su život imovina ili zdravlje osigurani i koja ima pravo potraživati naknadu od osiguravatelja u slučaju štete.

OSIGURANI RIZIK:

Element ugovora o osiguranju; događaj s obzirom na koji je sklopljeno osiguranje. Pod pojmom rizik podrazumijeva se budući neizvjesni događaj, nastao nezavisno od isključive volje osiguranika zbog kojeg osiguranik može pretrpjeti materijalnu štetu.

REOSIGURANJE:

Zasebna djelatnost osiguranja koja se ostvaruje tako što osiguravatelj prenosi na reosiguravatelja dio rizika koji je prethodno preuzeo u osiguranje te zauzvrat plaća premiju reosiguranja.

INVESTICIJSKI FONDOVI

ŠTO SU INVESTICIJSKI FONDOVI?

Investicijski fondovi prikupljaju sredstva brojnih ulagatelja s ciljem zajedničkog ulaganja prikupljene imovine u različite vrijednosne papire – dionice, obveznice, trezorske zapise i dr. Ukupna ulaganja fonda obično se nazivaju njegovim portfeljem koji je podijeljen na tzv. udjele u fondu. Svaki udjel predstavlja proporcionalan dio u ukupnoj imovini otvorenoga investicijskoga fonda. Primitkom nove uplate klijenta, fond izdaje odgovarajući broj novih udjela, dok se povlačenjem uloga odnosno prodajom otkupljuje odgovarajući broj udjela.

TKO UPRAVLJA VAŠIM ULAGANJEM U FOND?

Investicijskim fondovima upravljaju društva za upravljanje investicijskim fondovima, odnosno fond menadžeri. Njihov zadatak jest povjerena sredstva ulagati na financijskim tržištima, tako da za svoje ulagatelje ostvare maksimalno moguć prinos, uz prihvaćanje definiranoga rizika. Donose sve odluke o ulaganjima umjesto ulagatelja, u okviru strategije fonda opisane u prospektu – temeljnom dokumentu svakog investicijskog fonda, u kojem se definiraju karakteristike pojedinoga fonda, jer većina ljudi nema ni vremena ni znanja baviti se ulaganjima onako kako to rade fond menadžeri.

ZAŠTO ULAGATI U INVESTICIJSKE FONDOVE?

U svijetu milijuni ljudi ulažu u investicijske fondove. Zašto, i što ulaganje čini zanimljivim?

PROFESIONALNO UPRAVLJANJE sredstvima uključuje analizu i odabir te praćenje prinosa odabranih vrijednosnih papira.

DIVERZIFIKACIJA - strategija ulaganja koja se može sažeti u načelo ne stavljajte sva jaja u jednu košaru. Ulaganje novca u širok raspon kompanija i sektora može utjecati na smanjenje rizika ulaganja. Uglavnom je lakše postići diverzifikaciju ulaganjem u fond, u odnosu na samostalno ulaganje u pojedine dionice ili obveznice.

DOSTUPNOST - investicijski fondovi omogućuju ulagateljima pristup portfeljima različitih vrsta imovine (dionicama, obveznicama i dr.) kojima upravljaju profesionalci. Tako ulagatelji sredstva investiraju na tržištima na kojima im inače, s obzirom na pojedinačne (manje) uloge, to možda ne bi bilo moguće. Ne treba puno novca za ulaganje u fond - započeti se može već sa stotinjak kuna, ovisno o fondu.

LIKVIDNOST - investitori u fond mogu otkupiti svoje udjele u bilo kojemu trenutku, prema cijeni udjela koja se dnevno računa i objavljuje.

VRSTE INVESTICIJSKIH FONDOVA

NOVČANI FONDOVI:

Investiraju u depozite banaka, instrumente tržišta novca i kratkoročne dužničke vrijednosne papire najkvalitetnijih izdavatelja. Rast vrijednosti imovine fonda jest polagan, ali kontinuiran, dok su oscilacije vrijednosti udjela minimalne. Cilj je novčanih fondova zaštititi ulaganje od tržišnih oscilacija te osigurati visoku likvidnost i sigurnost uloga, uz stalan rast vrijednosti uloga odnosno stabilan prinos.

MJEŠOVITI ILI URAVNOTEŽENI FONDOVI:

Predstavljaju po svojoj strukturi i karakteristikama različite kombinacije obvezničkih i dioničkih fondova, kako bi u određenoj mjeri iskoristili mogućnost ostvarenja viših prinosa ulaganjima u dionice, ali istodobno iskoristili i stabilnost ulaganja u obveznice.

OTVORENI INVESTICIJSKI FONDOVI S JAVNOM PONUDOM (UCITS FONDOVI):

Uglavnom su namijenjeni širokom krugu ulagatelja.

ALTERNATIVNI INVESTICIJSKI FONDOVI (AIF):

Namijenjeni su ulagateljima s više iskustva i znanja u području ulaganja.

OBVEZNIČKI FONDOVI:

Ulažu u dužničke vrijednosne papire, odnosno obveznice koje karakterizira manje osciliranje vrijednosti udjela (rizičnost). Takvi fondovi imaju za cilj stabilan rast vrijednosti udjela kroz investiranje u državne i korporativne obveznice koje donose fiksnu kamatu.

DIONIČKI FONDOVI:

Primarno investiraju u dionice s ciljem dugoročnog ostvarivanja većih prinosa. Iako se dionički fondovi smatraju rizičnijima od obvezničkih ili novčanih fondova, povijesno gledajući, dionički fondovi ostvarili su na dugi rok najveće stope prinosa, veće od svih drugih vrsta vrijednosnih papira. Bez veće rizičnosti, odnosno većih promjena vrijednosti udjela, nije moguće ostvariti veće prinose.

POSEBNI FONDOVI:

Ulažu u različite klase imovine prema unaprijed definiranim pravilima. Strategije upravljanja najčešće su usmjerene na očuvanje vrijednosti inicijalnog ulaganja, uz ostvarenje

OSNOVNI POJMOVI

FINANCIJSKI CILJ:

Prije ulaganja u investicijske fondove, potencijalnim se ulagateljima preporučuje sagledati cjelokupnu osobnu imovinu, trenutne i buduće potrebe za novčanim sredstvima te sklonost preuzimanju rizika povezanih s određenom vrstom ulaganja. Nije isto ako vam je prioritet kod ulaganja likvidnost, sigurnost (što implicira manji rizik, ali i manji prinos koji se može ostvariti kroz novčane ili obvezničke fondove) ili, pak, ostvarenje viših prinosa (uz prihvaćanje više razine rizika, kroz ulaganja u dioničke fondove).

RIZIK I OČEKIVANI POVRAT:

Samo zato što ste diverzificirali sredstva ulaganjem u fond, ne znači da je vaš rizik 0% - tržišta su nepredvidljiva. Kada ulažete, uvijek postoje rizici. Općenito, rizik je vjerojatnost ili mogućnost da prinos od ulaganja bude manji od očekivanog ili negativan. Kada ulažete novac, uvijek postoji rizik gubitka. Razina se rizika razlikuje ovisno o vrsti fonda odnosno vrijednosnih papira u koje fond ulaže. Fondovi u koje ulažete trebali bi odgovarati vašim investicijskim ciljevima i sklonosti riziku.

VREMENSKI HORIZONT:

Profil rizičnosti pojedinih vrsta imovine značajno se mijenja ako je horizont ulaganja duži od godine dana. Ako je rok ulaganja duži, ima više smisla ulagati u rizičnije vrste imovine.

TROŠKOVI INVESTICIJSKOGA FONDA:

Fond menadžeri ulažu prikupljeni novac kako bi za ulagatelje ostvarili prinos. Za vrijeme ulaganja, ulagatelj plaća društvu tzv. naknadu za upravljanje (management fee). Ulagatelji, proporcionalno ulogu, sudjeluju u dobiti (ili gubitku) fonda. Ovisno o fondu, prilikom kupoprodaje udjela, postoji mogućnost naplate ulaznih i/ili izlaznih naknada. S obzirom na to da tzv. depozitar (banka) dnevno kontrolira vrednovanje imovine fonda i izračun cijene udjela, postoji i naknada depozitaru. Svi su troškovi iskazani u dokumentu Ključni podaci za ulagatelje pod naslovom Tekući trošak, te su ugrađeni u cijenu u djela. riziku.

MIROVINSKI FONDOVI

Mirovinski fondovi prikupljeni novac ulažu na financijskim tržištima i ostvaruju dobit koja uvećava mirovinsku štednju na osobnim mirovinskim računima članova fonda. Isplata mirovina iz I. stupa odvija se putem Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, iz II. stupa putem mirovinskih osiguravajućih društava, a iz III. stupa putem mirovinskih osiguravajućih društava ili dobrovoljnih mirovinskih fondova.

U roku šest mjeseci od dana stjecanja svojstva osiguranika, potrebno je na šalteru REGOS-a u bilo kojoj poslovnici Fine, izabrati obvezni mirovinski fond. Ako osoba u tome roku ne izabere OMF, automatski će biti raspoređena u jedan od postojećih OMF-ova. Član mirovinskog fonda može promijeniti kategoriju fonda jednom u tri godine i to u godini kada član fonda napuni godine života koje su djeljive sa tri, u kalendarskome mjesecu u kojem je rođen. Osiguranik u svakome trenutku, može promijeniti obvezni mirovinski fond. U prve tri godine zaračunava se propisana izlazna naknada iz fonda, a nakon tri godine članstva prelazak je besplatan.

Država svakom osiguraniku u III. stupu odobrava poticaj, koji iznosi 15% iznosa godišnje uplate do najviše 5.000 kuna, tj. najviši državni poticaj može iznositi 750 kuna.

Članstvom u dobrovoljnome mirovinskom fondu članu se nudi mogućnost i da dobrovoljnu mirovinsku štednju za njega uplaćuje poslodavac. Izdvajanje poslodavaca u III. stup mirovinskog osiguranja do iznosa od 500 kuna mjesečno, tj. Do 6.000 kuna godišnje, ne smatra se plaćom. Taj je iznos porezno priznat izdatak, odnosno rashod poslodavca. Uštedjena sredstva na računu III. stupa mogu se podići najranije s 50 godina života putem jednog od odabranih oblika mirovine, bez obzira na radni status.

SUSTAV MIROVINSKOG OSIGURANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ TEMELJI SE NA TRI STUPA

- **I. stup:** obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti _ osobe koje rade izdvajaju doprinose za mirovinsko osiguranje, a iz tih se doprinosa isplaćuje mirovina sadašnjim korisnicima prava na mirovinu. Doprinos iznosi 20% bruto plaće za osobe koje su samo u I. stupu, a 15% za osobe koje su u I. i II. stupu. Osim doprinosima osiguranika, prvi stup financira se i iz državnoga proračuna.
- **II. stup:** obvezno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje _ osiguranici iz I. stupa koji su mlađi od 40 godina obvezno se osiguravaju u mirovinskom fondu koji sami izaberu te poštujući mogućnosti izbora kategorija postaju članovi mirovinskoga fonda; doprinos iznosi 5% bruto plaće.
- **III. stup:** dobrovoljno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje _ visina i dinamika uplata ugovara se s dobrovoljno izabranim mirovinskim fondom.

MIROVINSKO DRUŠTVO: Društvo koje na temelju odobrenja Hanfe upravlja obveznim ili dobrovoljnim mirovinskim fondovima.

ČLAN OBVEZNOGA MIROVINSKOG FONDA: Osiguranik koji je prijavljen u obveznome mirovinskom fondu.

DOBROVOLJNI MIROVINSKI FOND: Fond koji može osnovati mirovinsko društvo ili društvo za upravljanje UCITS fondovima i kojim neko od navedenih društava upravlja u svoje ime, a za zajednički račun članova fonda. Dobrovoljni mirovinski fond može biti otvoreni i zatvoreni.

ZATVORENI DOBROVOLJNI MIROVINSKI FOND: Dobrovoljni mirovinski fond u koji se mogu učlaniti fizičke osobe koje su zaposlene kod poslodavca ili su članovi sindikata, članovi udruge samostalnih djelatnosti ili samozaposlene osobe.

OBVEZNI MIROVINSKI FOND: Mirovinski fond koji osniva mirovinsko društvo i kojim mirovinsko društvo upravlja u svoje ime i za zajednički račun članova mirovinskoga fonda. Obvezni mirovinski fond može biti mirovinski fond kategorije A, B ili C.

ČLAN DOBROVOLJNOGA MIROVINSKOG FONDA: Osoba koja je pristupila fondu na temelju zaključenog ugovora o članstvu s mirovinskim društvom i upisana je u registar članova fonda, slijedom čega ostvaruje ili će ostvariti pravo na mirovinu, u skladu s odredbama mirovinskoga programa i zakona.

POKROVITELJ: Pravna ili fizička osoba, uključujući i sindikate i poslodavce te udruge samostalnih djelatnosti, koja na bilo koji način sudjeluje u osnivanju zatvorenog dobrovoljnog mirovinskog fonda i uplatama u zatvoreni dobrovoljni mirovinski fond u ime članova fonda.

OBVEZNI MIROVINSKI FONDOVI KATEGORIJE A, B, C: Kategorije obveznih mirovinskih fondova kojima upravlja isto mirovinsko društvo. Mirovinski fondovi različitih kategorija imaju različite strategije ulaganja. Preuzeti rizik treba biti najmanji u mirovinskome fondu kategorije C, a najveći u fondu kategorije A.

OTVORENI DOBROVOLJNI MIROVINSKI FOND Dobrovoljni mirovinski fond u koji se mogu učlaniti sve fizičke osobe.

OSOBNI RAČUN U DOBROVOLJNOME MIROVINSKOM FONDU Račun otvoren na ime člana dobrovoljnoga mirovinskog fonda u odabranome fondu, na kojemu se evidentiraju uplaćena novčana sredstva i sve promjene osobne imovine člana fonda tijekom razdoblja individualne kapitalizirane štednje. Osobni račun vodi mirovinsko društvo.

KORISNIK MIROVINE Osoba koja je ostvarila pravo na mirovinu i prima mirovinu.

OSOBNI RAČUN U OBVEZNOOME MIROVINSKOM FONDU Račun otvoren na ime člana mirovinskoga fonda u odabranome mirovinskom fondu, na kojemu se evidentiraju uplaćeni doprinosi i sve promjene osobne imovine člana mirovinskoga fonda tijekom razdoblja individualne kapitalizirane štednje, a koji vodi Središnji registar osiguranika.

MIROVINSKI PROGRAM Predstavlja cjelokupnost pravila, propisa, sporazuma, ugovora ili izjava kojima se uređuju međusobna prava i obveze za stjecanje prava na mirovinu u okviru dobrovoljnoga mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje.

MIROVINSKA OSIGURAVAJUĆA DRUŠTVA Specijalizirana društava za isplatu mirovina.

MIROVINA Periodična isplata u novcu koju mirovinsko osiguravajuće društvo ili fond isplaćuje osobi koja je ostvarila pravo na nju nakon ispunjavanja uvjeta propisanih zakonom. U slučaju obveznih mirovina isplata može biti samo doživotna, a u slučaju dobrovoljnih mirovina može biti doživotna ili privremena.

LEASING

Leasing je suvremeni način financiranja koji se temelji na korištenju, a ne na posjedovanju investicijskog dobra. Poseban aranžman o najmu nekog investicijskog dobra u kojemu davatelj leasinga nabavlja određeni predmet leasinga i predaje ga korisniku leasinga na korištenje, a korisnik leasinga obvezuje izvršiti niz isplata davatelju leasinga u vremenu trajanja leasinga.

Leasingom se mogu financirati vozila (osobna, gospodarska, specijalna, motocikli, plovila, zrakoplovi...), strojevi, različita oprema (uredska, informatička, medicinska, telekomunikacijska...), nekretnine itd.

Primatelji leasinga mogu biti pravne osobe, fizičke osobe, državne institucije i tijela jedinica lokalne uprave i samouprave. Dva su osnovna tipa leasinga: financijski i operativni. Svaki tip ima svoje specifičnosti te omogućuje, uz jednostavan i brz postupak sklapanja ugovora, modeliranje otplate prema željama i mogućnostima primatelja leasinga.

Financijski leasing omogućuje da nakon isteka ugovora postanete vlasnikom objekta leasinga. Davatelj leasinga je pravni vlasnik objekta leasinga, a ekonomski vlasnik je primatelj leasinga. Primatelj leasinga uplatom posljednje leasing rate postaje vlasnik objekta leasinga.

Operativni leasing omogućuje korištenje objekta leasinga i njegovu zamjenu za novi po isteku ugovora. Davatelj leasinga pravni je i ekonomski vlasnik objekta leasinga.

OSNOVNI POJMOVI

DAVATELJ LEASINGA

Leasing društvo koje objekt leasinga daje na korištenje primatelju leasinga.

JAMČEVINA

Iznos novčanog depozita u operativnom leasingu koji se u ugovorenoj visini pohranjuje kod davatelja leasinga za cijelo vrijeme trajanja ugovora kao beskamatno osiguranje za uredno i pravodobno ispunjenje svih dospjelih obveza primatelja leasinga, a umanjuje osnovicu za financiranje.

AKONTACIJA

Dio ukupne naknade za operativni leasing koji je unaprijed plaćen davatelju leasinga, a umanjuje osnovicu za izračun iznosa leasing obroka.

OBJEKT LEASINGA

Svaka pokretnina (vozilo, stroj, plovilo, drugi objekt...) ili nekretnina koje je primatelj leasinga sam odabrao kod dobavljača.

LEASING OBROK

Ugovoreni novčani iznos operativnog leasinga koji se primatelj leasinga obvezuje plaćati davatelju leasinga u određenim vremenskim razmacima.

LEASING RATA

Ugovoreni novčani iznos financijskog leasinga koji se primatelj leasinga obvezuje plaćati davatelju leasinga u određenim vremenskim razmacima.

UČEŠĆE

Novčani iznos kojim primatelj leasinga sudjeluje prilikom sklapanja ugovora o financijskom leasingu. Umanjuje osnovicu za izračun naknada leasinga i ne vraća se primatelju leasinga u slučaju raskida ugovora o financijskom leasingu.

SELL AND LEASE BACK ILI „POVRATNI LEASING“

Predstavlja pravni posao u kojem sudjeluju samo primatelj i davatelj leasinga, pri čemu primatelj leasinga prethodno u svojstvu dobavljača objekta leasinga prodaje objekt leasinga davatelju leasinga, koji potom davatelj leasinga predaje na korištenje primatelju leasinga uz obvezu primatelja leasinga na plaćanje naknade.

PRIMATELJ LEASINGA

Fizička ili pravna osoba koja s davateljem leasinga sklapa ugovor o leasingu.

DOBAVLJAČ

Fizička osoba ili pravna osoba registrirana za proizvodnju, trgovinu i/ili servisiranje objekta leasinga.

OSTATAK VRIJEDNOSTI

Sporazumno utvrđena vrijednost objekta leasinga koja se temelji na očekivanoj tržišnoj vrijednosti objekta leasinga u trenutku isteka ugovora o operativnom leasingu, a koja utječe na izračun visine mjesečnih obroka.

BUDŽETIRANJE

Sada kad smo analizirali financijske usluge koje možete koristiti, idemo pronaći način kako ćete ih uklopiti u svoj mjesečni budžet.

Ako ste novi u kreiranju budžeta, važno je razumjeti što je budžet i kako vam pomaže u razumijevanju onoga što zarađujete i na koji način trošite taj prihod. Budžet je financijski plan koji uzima u obzir prihode i rashode i daje procjene koliko ćete zaraditi i potrošiti u određenom vremenskom razdoblju.

Analiza vaše financijske situacije i razlikovanje vaših potreba i želja važan je prvi korak prije stvaranju vašeg godišnjeg budžeta. Prepoznavanje područja na kojima prekomjerno trošite može biti iskustvo otvaranja očiju. Stvaranje budžeta i pridržavanje istog može vam pomoći da uštedite i postignete svoje kratkoročne i dugoročne financijske ciljeve. Ovo nije jednokratna vježba. Ponovno pregledajte i preradite budžet ako imate financijski pad ili neuspjeh, tako da odražava vašu trenutnu situaciju.

Razumijevanje sljedećih ključnih komponenti pomoći će vam kada počnete stvarati vaš budžet:

- Fiksni rashodi su troškovi koji ostaju isti iz mjeseca u mjesec, poput plaćanja najma ili anuiteta kredita.
- Fleksibilni troškovi su troškovi koji se mijenjaju iz mjeseca u mjesec, primjerice, koliko trošite na komunalije.
- Ukupni troškovi kombinirani su iznos vaših fiksnih i fleksibilnih troškova.
- Ukupni mjesečni dohodak je prihod od vašeg posla ili drugih resursa, uključujući dividende od ulaganja, mirovine, socijalne naknade, prihod od najma i još mnogo toga.
- Raspoloživi dohodak je novac koji vam je ostao nakon što od ukupnog mjesečnog dohotka oduzmete porez na dohodak.

Sljedeći je korak izrada vašeg mjesečnog budžeta. Ako utvrdite da se ne možete pridržavati budžeta, to može značiti da trošite iznad svojih mogućnosti ili da vaš budžet nije dovoljno fleksibilan. Odvojite vrijeme za pregled i prilagođavanje budžeta na mjesečnoj razini dok ne pronađete plan koji djeluje za vas

Pregledali ste potrošnju i stvorili budžet, sada točno znate koliko trošite na kućne potrepštine, održavanje automobila i diskrecijsko trošenje. To je sve dobro, ali što je s vašim drugim uštedama, poput hitnih slučajeva? Kako se vaša financijska sredstva uspoređuju s iznosom koji biste idealno potrošili i uštedjeli?

Elizabeth Warren, američka senatorica iz Massachusettsa i, po časopisu Time, jedna od 100 najutjecajnijih osoba na svijetu - skovala je „pravilo 50/30/20“ za trošenje i štednju.

Pravilo 50/30/20 izvorno se sastoji od 4 koraka, s obzirom da je prvi korak izračunavanje raspoloživog dohotka taj korak je ovdje preskočen iz razloga što se u hrvatskoj radnicima isplaćuje neto plaća.

Prvi korak: ograničite svoje „potrebe“ na 50% raspoloživog dohotka

Vratite se svom budžetu. Koliko mjesečno trošite na „potrebe“, kao što su namirnice, stanovanje, komunalije, zdravstveno osiguranje, kredit za automobil i osiguranje automobila? Prema pravilu 50/30/20, iznos koji potrošite na ove stvari trebao bi iznositi najviše 50 posto vašeg raspoloživog dohotka

Naravno, sada morate razlikovati koji su troškovi „potrebe“ i koji su „želje“. U osnovi, svako plaćanje od kojeg možete odustati samo s manjim neugodnostima, poput računa za MaxTV ili odjeće za povratak u školu, je želja. „Potreba“ je svako plaćanje koje bi ozbiljno utjecalo na vašu kvalitetu života, kao što su struja i lijekovi na recept.

Drugi korak: ograničite svoje „želje“ na 30% raspoloživog dohotka

Riječ želja u ovom kontekstu ne uključuje ekstravagancije. Uključuju osnovne životne ljepote u kojima uživajte, poput paketa za mobitel i troškova za hobije.

Možda ćete potrošiti više na „želje“ nego što mislite. Nekakva minimalna količina tople odjeće je potreba. Sve što to nadilazi, poput kupovine odjeće u tržišnom centru, kada nisu popusti, kvalificira se kao želja. Da, pravila su šakaljiva, ali ako dobro razmislite, imaju smisla.

Treći korak: potrošite 20% svog raspoloživog dohotka na štednju i otplatu duga

Trebali biste potrošiti najmanje 20 posto svog raspoloživog dohotka na podmirenje dugovanja i štedeći novac u „crnom“ fondu i svojim mirovinskim računima. Ako imate hipoteku ili kredit za automobil, minimalna uplata je „potreba“, a svaka dodatna plaćanja računaju se na „štednju i otplatu duga“.

Primjer plana 50/30/20

Recimo da vam ukupna neto plaća svakog mjeseca iznosi 5000kn. Koristeći pravilo 50-30-20, mjesečno možete potrošiti ne više od 2500 kn za svoje potrebe. Vjerojatno si ne možete priuštiti anuitet kredita od 2000kn mjesečno, osim ako vaše komunalije, troškovi automobila, premije osiguranja i druge životne potrebe ne prelaze 500 kn mjesečno.

Vaš je cilj biti u mogućnosti uklopiti sve te troškove u 50 posto vašeg raspoloživog dohotka.

Možete potrošiti 1500 kn mjesečno na svoje „želje“ na temelju tih 5000 kn koje mjesečno donosite kući. Razmislite o tome da probate živjeti bez tih nekoliko neobaveznih stvari i prebacite dio tog novca na stupac „potrebe“ ako ste tamo u minusu - ne nužno na neodređeno vrijeme, ali sve dok svoje potrebe ne spustite na upravljiviju razinu. Zapamtite, još uvijek vam je preostalo 20 posto da biste mogli štedjeti i otplaćivati svoje dugove prema planu 50/30/20.

Sada vam je ostalo 1000 kn, zadnjih 20 posto. Znae što s tim. Isplatite dug, štedite za hitne slučajeve i planirajte svoju budućnost.

IZVORI

<https://www.investopedia.com/terms/f/financial-literacy.asp>

<https://www.addiko.hr/financijska-pismenost/>

https://www.practicalmoneyskills.com/learn/budgeting/budgeting_basics

<https://www.thebalance.com/the-50-30-20-rule-of-thumb-453922>

<https://www.hanfa.hr/edukacija-i-potro%C5%A1a%C4%8Di/financijska-pismenost/>

Financijska pismenost; HGK

Financijska pismenost – krediti, HNB

Izradio: Toni Lovrović, član Savjeta mladih Grada Zadra

